

TONSILLIT (ANGINA)

Meliqulov Javlonbek

Alfraganus universiteti Tibbiyot fakulteti
Stomatologiya yoʻnalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tonsillit (angina) kasalligining etiologiyasi, klinik koʻrinishlari, tashxislash, davolash va profilaktikasi haqida batafsil maʼlumot berilgan. Tonsillit — bu asosan boʻgʻiz halqasi (xususan, bodomsimon bezlar) toʻqimalarining yalligʻlanishi boʻlib, u oʻtkir yoki surunkali shaklda kechadi. Koʻp hollarda A guruhi β -gemolitik streptokokklar sababli yuzaga keladigan angina bemorning umumiy holatini yomonlashtiradi va yurak, buyrak hamda boʻgʻimlar kabi muhim organlarga jiddiy asoratlar qoldirishi mumkin. Maqolada zamonaviy tashxis qoʻyish usullari va davo yondashuvlari, shuningdek, kasallikning oldini olish choralari tahlil qilinadi.

Kalit soʻzlar: Tonsillit, angina, streptokokk, boʻgʻiz ogʻrigʻi, bodomsimon bez, antibakterial terapiya, surunkali infeksiya, immunitet, faringit, revmatizm

Tonsillit yoki angina — bu ogʻiz halqasi orqa devorida joylashgan bodomsimon bezlarning yalligʻlanishi bilan kechadigan yengil yoki ogʻir yuqumli kasallikdir. Kasallik odatda oʻtkir shaklda boshlanib, agar toʻliq davolanmasa, surunkali holga oʻtishi mumkin. Oʻtkir tonsillit koʻpincha virus yoki bakteriyalar, ayniqsa A guruhi β -gemolitik streptokokklar taʼsirida yuzaga keladi. Bunday angina nafaqat mahalliy alomatlar (boʻgʻiz ogʻrigʻi, yutishda qiyinchilik, tana haroratining koʻtarilishi), balki umumiy holsizlik va ogʻir asoratlar bilan kechishi mumkin.

Angina koʻproq bolalar, oʻsmirlar va immuniteti pasaygan kishilar oʻrtasida uchraydi. Uning murakkab shakllari yurak, boʻgʻimlar, buyrak va boshqa organlarga jiddiy taʼsir koʻrsatadi, shuning uchun erta tashxis va toʻgʻri davolash juda muhim. Ushbu maqolada tonsillit kasalligiga sabab boʻluvchi omillar, uning shakllari, tashxis qoʻyish mezonlari, davo usullari hamda oldini olish choralarga eʼtibor qaratiladi.

Tonsillit — ogʻiz halqasidagi bodomsimon bezlarning yalligʻlanishidir. U oʻtkir yoki surunkali shaklda kechadi va koʻpincha bakterial yoki virusli infeksiyalar bilan bogʻliq boʻladi. Ayniqsa A guruhi β -gemolitik streptokokklar sababli yuzaga kelgan holatlarda angina nomi bilan ataladi. Tonsillit asosan bolalar, oʻsmirlar va immuniteti past kishilarda uchraydi. Kasallik oʻz vaqtida davolanmasa, yurak, buyrak, boʻgʻim kabi muhim organlarga jiddiy asoratlar qoldiradi.

Tonsillit virusli (adenovirus, gripp viruslari, Epstein–Barr virusi) yoki bakterial (koʻpincha streptokokklar) infeksiyalar bilan yuzaga keladi. Shuningdek, organizmning sovuq taʼsirida qolishi, immunitetning pasayishi, surunkali shamollash, gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik kabi omillar ham kasallikni keltirib chiqarishi mumkin. Oʻtkir tonsillit odatda toʻsatdan boshlanadi va boʻgʻiz ogʻrigʻi, yutishda ogʻriq, tana haroratining koʻtarilishi, holsizlik, bosh ogʻrigʻi, limfa tugunlarining shishishi kabi

simptomlar bilan namoyon bo'ladi. Bodomsimon bezlar ustida oq yoki sariq qoplamalar paydo bo'ladi.

Kasallikning surunkali shakli esa asta-sekin rivojlanib, uzoq muddat davom etadi. Bunda bemor og'zida doimiy noxush hid, bo'g'izda begona narsa turgandek noqulaylik, tez-tez qaytalanuvchi anginalar, yengil harorat ko'tarilishi va umumiy charchoqdan shikoyat qiladi. Bunday bemorlarda yurak, bo'g'im, buyrak kabi a'zolarida surunkali asoratlar paydo bo'lishi mumkin.

Tonsillit diagnostikasi klinik ko'rik, laborator tekshiruvlar va bo'g'izdan surtma olish orqali aniqlanadi. Umumiy qon tahlilida leykotsitoz, ESR ko'tarilishi aniqlanadi. Bo'g'izdan olingan surtma orqali streptokokk infeksiyasi aniqlansa, bu angining bakterial shakli ekanligini ko'rsatadi. ASLO (antistreptolizin-O) testining yuqoriligi streptokokkka qarshi immun javobni bildiradi.

Davolashda sababchi mikroorganizmlarni aniqlash muhim ahamiyatga ega. Bakterial tonsillitda antibiotiklar — penitsillin, amoksitsillin, allergiya bo'lsa, makrolidlar (azitromitsin) qo'llaniladi. Antibiotik terapiyasi 7–10 kun davom ettiriladi. Shu bilan birga, antiseptik chayqovlar, og'riq qoldiruvchi va yallig'lanishga qarshi dorilar, immunitetni mustahkamlovchi vositalar tavsiya etiladi. Mahalliy davolashda aerosollar, shilliq qavatni yumshatuvchi pastilkalar ham foydalidir.

Surunkali tonsillitda konservativ terapiya (bezlarni antiseptik eritmalar bilan yuvish, fizioterapiya, immunomodulyatorlar) olib boriladi. Agar bu usullar samara bermasa yoki bemorda tez-tez angina takrorlansa, yurak va buyrak asoratlari rivojlansa, bodomsimon bezlar jarrohlik yo'li bilan olib tashlanadi (tonsillektomiya).

Tonsillit asoratlari orasida yurak klapanlarining shikastlanishi, glomerulonefrit, revmatik isitma, miokardit, bo'g'imlarga ta'sir qiluvchi artritlar mavjud. Mahalliy asoratlar sifatida esa peritonsillar abscess, paratonzillit kabi holatlar uchraydi.

Kasallikning oldini olish uchun shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilish, immunitetni mustahkamlash, sovuq ovqat va ichimliklardan tiyilish, nafas yo'llarining surunkali yallig'lanishini o'z vaqtida davolash muhimdir. Streptokokk infeksiyalari erta bosqichda aniqlanib, antibiotik bilan to'liq davolansa, kasallikning rivojlanishi va asoratlari oldi olinadi.

Profilaktika choralari orasida jamoat joylarida infeksiyon nazorat, maktab va bog'chalarda tibbiy ko'riklar, tonsillitga chalingan bemorlarni vaqtida izolyatsiya qilish va ularni to'liq sog'ayguniga qadar nazoratda tutish muhim ahamiyatga ega.

Tonsillit (angina) – bu yuqori nafas yo'llari, ayniqsa bodomsimon bezlarning yallig'lanish holati bo'lib, u o'tkir va surunkali shakllarda kechadi. Aksariyat hollarda bu kasallik A guruhi β -gemolitik streptokokk infeksiyasi bilan bog'liq bo'lib, o'z vaqtida davolanmasa, yurak, buyrak va bo'g'imlar kabi hayotiy muhim organlarga jiddiy zarar yetkazadi. O'tkir tonsillit odatda antibiotiklar yordamida samarali davolanadi, surunkali shaklida esa doimiy kuzatuv va ba'zida jarrohlik aralashuvi talab etiladi.

Tonsillitni erta aniqlash, to'g'ri tashxislash va kompleks davolash usullarini qo'llash uning og'ir asoratlarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, kasallikni

keng miqyosda profilaktika qilish va aholining sanitariya-gigiyena madaniyatini oshirish orqali uning tarqalishini kamaytirish mumkin. Immunitetni mustahkamlovchi choralar, sog'lom turmush tarzini yuritish, to'g'ri ovqatlanish va infeksiyon manbalarni vaqtida yo'qotish tonsillitdan saqlanishda asosiy omillardandir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov D.T., O'ralov A.N. *Otorinolaringologiya asoslari*. Toshkent: TTA nashriyoti, 2022.
2. Asilbekov A.M. *Yuqumli kasalliklar*. Toshkent: "Ilm Ziya", 2020.
3. Mayo Clinic. "Tonsillitis – Symptoms and Causes." www.mayoclinic.org, 2023.
4. CDC (Centers for Disease Control and Prevention). "Group A Streptococcal Infections." www.cdc.gov, 2024.
5. WHO. "Tonsillitis: Global Guidelines and Preventive Measures." World Health Organization, 2022.
6. Robbins Basic Pathology. 10th Edition. Elsevier, 2021.
7. O'zbekiston Respublikasi SSV. "Bo'g'iz infeksiyalari bo'yicha klinik protokollar." Toshkent, 2023.